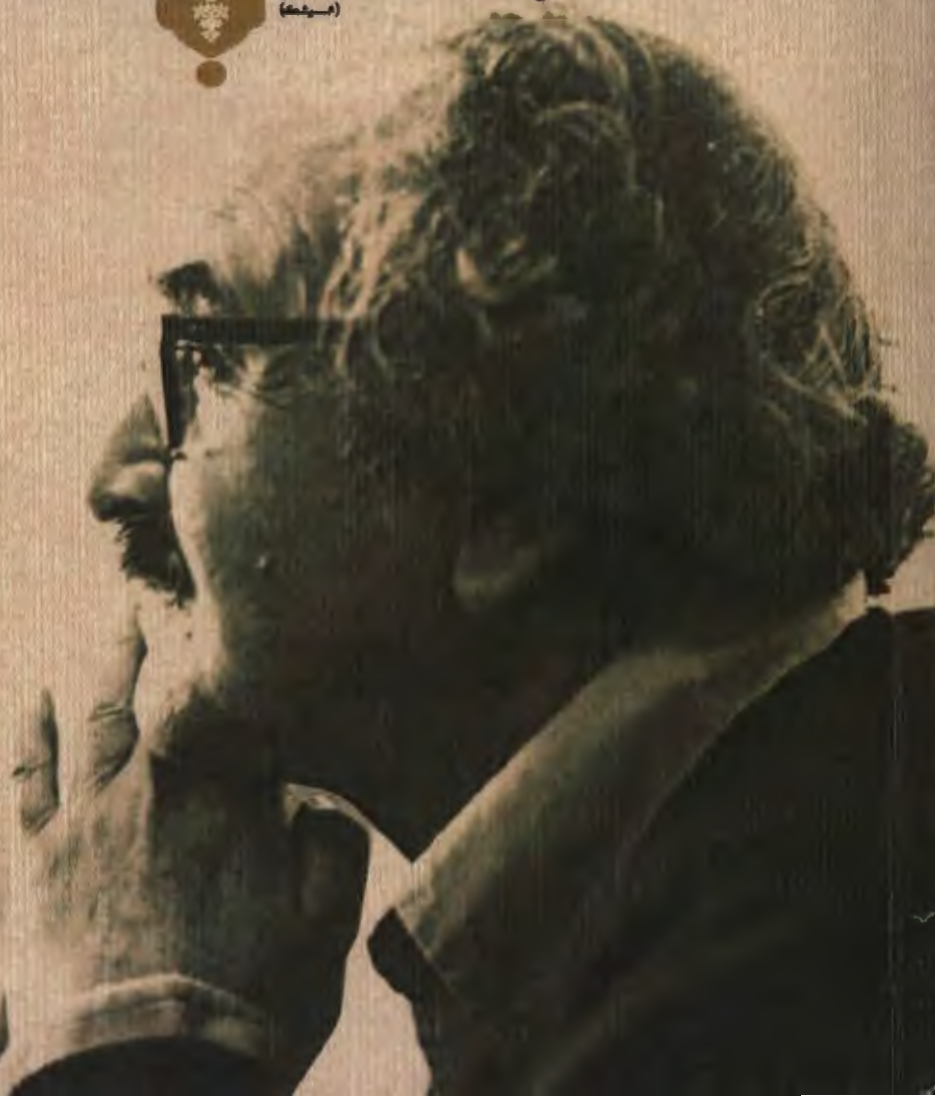


در جستجوی نشابور خراسان

دکتر محمد باقر نجف‌زاده بارفروشان (م. ۱۳۰۶ج)



زیلع نامہ، شناخت نامہ شعر
ودہا بکتہ ناکفتہ در چارہ
شاعر لحظہ ہا مکتور محمد باقر نجف‌زاده
(م. ۱۳۰۶ج)



سروشنامه

عنوان و نام پدیدآور

مشخصات نشر

مشخصات ظاهری

شابک

وضعیت فهرست‌نویسی

عنوان دیگر

موضوع

موضوع

موضوع

رویدادی کنگره

رویدادی دیوبند

شماره کتابشناسی ملی

نجف‌زاده بارفروش، محمدباقر، ۱۳۳۹-

در جست‌وجوی نشابور خراسان: (زندگی‌نامه، شناخت‌نامه شعر و ده‌ها نکته ناگفته درباره‌ی شاعر لحظه‌ها دکتر محمدرضا شفیعی‌کدکنی) / به‌قلم محمدباقر نجف‌زاده بارفروش (ج. روجا).

تهران: سفیر اردهال، ۱۳۹۷.

ص. ۱۹۹

۹۷۸۶۰۰-۳۱۲۶۶۳-۲ ریال: ۲۵۰۰۰۰

فیبیا

زندگی‌نامه، شناخت‌نامه شعر و ده‌ها نکته ناگفته‌شده درباره‌ی شاعر لحظه‌ها دکتر محمدرضا شفیعی‌کدکنی.

شفیعی‌کدکنی، محمدرضا، ۱۳۱۸ -- نقد و تفسیر

شعر فارسی -- قرن ۱۲ق. -- تاریخ و نقد

Persian poetry -- 18th century -- History and criticism

PIR ۸۱۲۳/ف۹۵ی۸۷ ۱۳۹۷

۸۱/۶۲۰۸

۵۴۷۵۷۵۹

درجست و جوی نشابور خراسان

زندگی نامه، شناخت نامه شعر و دهها
نکته ناگفته درباره شاعر لحظهها
دکتر محمدرضا شفیعی کدکنی (م. رشک)

دکتر محمداقربان جعفرزاده بارفروش
(م. روجا)





در جستجوی نشاپور خراسان

زندگی نامه، شناخت نامه شعر و دهها نکته ناگفته درباره
شاعر لحظه‌ها دکتر محمد رضا شفیعی کدکنی (م. سرشک)

دکتر محمد قزنجی رفیعی زاده بارفروش (مروجا)

ویراست
مجتبی مقلبی

شماره: ۶۰۰-۲۱۲-۶۶۲-۲-۹۷۸

صفحه‌آرایی، طراحی جلد: واحد آماده‌سازی نشر سفیر اردهال

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: سفیر اردهال

قیمت: ۲۵۰۰۰ ریال

شماره نشر: ۱-۷۰۱

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۷

شمارگان: ۲۲۰ نسخه

نشانی دفتر: تهران، خیابان ملت، خیابان سمیه، روی بانک ملی ایران، ساختمان ۱۱۸، واحد ۴

کدپستی: ۷۴۷۱۵-۱۵۸۱۸

تلفن مرکز پخش: ۸۸۳۱۹۳۳۲-۸۸۳۱۳۸۹۸

سایت فروش: www.safirardehal.ir

email: safirardehal@yahoo.com ۱۳۹۷ حق چاپ:

همه حقوق محفوظ است. هرگونه نسخه‌برداری، اعم از زیراکس و بازنویسی، ذخیره کامپیوتری، اقتباس کلی و جزئی (به جز اقتباس جزئی در نقد و بررسی و اقتباس در گیومه در مستندنویسی، و مانند آنها) بدون مجوز کتبی از نشر ممنوع و لا طریقی مراجع قانونی قابل پیگیری است.



	پیش‌درآمد / ۱۳
۱۵	چند نکته دربارهٔ این کتاب
	پیشکش / ۱۷
	دیدگاه‌ها دربارهٔ دکتر شفیعی‌کدکنی / ۲۳
۲۴	مهدی اخوان ثالث (م. امید)
۲۴	سید محمدباقر بُرقعی
۲۴	هرمز خیر
۲۵	محمود دولت‌آبادی (قصه‌نویس همشهری دکتر شفیعی کدکنی)
۲۵	دکتر حمید زرین کوب
۲۶	محمود کیانوش
۲۶	سیروس
۲۶	مهدی مظفری ساوجی
	سالشمار زندگی دکتر شفیعی‌کدکنی / ۲۷
	بخش نخست زندگی دکتر شفیعی‌کدکنی / ۲۹
۳۰	پدر دکتر شفیعی کدکنی
۳۰	زادگاه دکتر شفیعی کدکنی

- ۳۰ ازدواج
- ۳۰ فرزندان شفیعی کدکنی
- ۳۱ استادان حوزه و دانشگاه دکتر شفیعی کدکنی
- ۳۱ استادان در دانشگاه مشهد و تهران
- ۳۱ حضور در انجمن ادبی
- ۳۱ کوهنوردی
- ۳۲ شفیعی کتابدار
- ۳۲ دکتر شفیعی کدکنی، روزنامه‌نگار
- ۳۲ دکتر شفیعی کدکنی و حضور در کنگره شعری در آلمان
- ۳۲ حضور در فرنگ
- ۳۳ خراسان‌گرایی دکتر شفیعی کدکنی
- ۳۳ سرمای گل سرخ
- ۳۳ فیروزه نیشابوری
- ۳۳ نیشابور
- ۳۴ اخوان‌زدگی
- ۳۵ خودانزوایی
- «زن» در شعر دکتر شفیعی کدکنی / ۳۷
- ۳۸ اگر مردی
- ۳۸ پنجره‌های آیانه
- ۳۹ ترانه ترانه‌ها
- ۴۰ زن نیشابور
- معرفی آثار دکتر شفیعی کدکنی / ۴۳
- ۴۵ چند ترجمه از دکتر شفیعی کدکنی
- طنز در شعر دکتر شفیعی کدکنی / ۴۷
- ۴۸ قرص خواب
- در ستایش دیگر شاعران و ستایشنامه‌های دیگران / ۵۱
- ۵۲ مرثیه (از شفیعی کدکنی برای علی اکبر دهخدا)
- ۵۲ مهرگیا (از امیر هوشنگ ابتهاج «ه. ا. سایه» به محمد رضا شفیعی کدکنی)
- ۵۳ نمونه‌ای دیگر (از مصطفی محدثی خراسانی به محمد رضا شفیعی کدکنی)
- ۵۴ بچه ناین (از روی دست دکتر شفیعی کدکنی خوش‌ترین هدیایان‌ها)
- درنگی در دفتر شعر «غزل برای گل آفتابگردان» / ۵۷
- ۵۹ شعر «قصیده در ستایش عشق»
- ۶۰ شعر «موج نوشته‌های دریا»



۶۱	شعر «تاریک»
۶۱	شعر «سپاس»
۶۲	شعر «کیما»
۶۲	شعر «آواز پریده»
۶۳	شعر «آرایش خورشید»
۶۳	شعر «دستِ کمک»
۶۴	شعر «غزل برای گل آفتابگردان»
۶۵	شعر «چشم و چراغ»
۶۶	رباعی «دامن آفتاب»
۶۶	شعر «خوشا پرنده»
۶۷	شعر «تحویل سال»
۶۷	شعر «جاودانگی»
۶۸	دوبیتی «همسفر»
۶۸	شعر «خاکستر و الماس»
۶۹	شعر «درس هندسه»
۷۰	شعر «آتش زنده»
۷۱	رباعی به سبک خیام «در لحظه دیدار»
۷۱	رباعی به سبک خیام «نام بزرگ»
۷۱	شعر «شعبده باز»
۷۲	شعر «ستاره‌ای بر زمین»
۷۲	شعر «او را من»
۷۳	شعر «دخترم در آینه»
۷۳	شعر «فیژک کولی»
۷۴	شعر «کسیه سیال»
۷۵	شعر «مزمور زیبایی»
۷۵	شعر «آینه»
۷۶	شعر «سپیداران»
۷۷	شعر «گوزن و صخره»
۷۷	شعر «چتر دیو»
۷۸	شعر «جشن نیلوفر»
۷۸	شعر «برگ بی درخت» در قرائت پُلِ سلان
۷۹	شعر «مرثیه» برای هوشنگ طاهری

- ۷۹ شعر «پرد گیان»
- ۸۰ شعر «پژواک»
- ۸۰ شعر «سفر در برگ نیلوفر»
- ۸۱ شعر «ماه زنگاری»
- ۸۲ شعر «شعر بی واژه»
- ۸۲ شعر «از میان دفتر نقاشی اطفال»
- ۸۳ شعر «نقطه چین عبور پرندگان»
- ۸۳ شعر «سوگواران در میان سوگواران»
- ۸۴ شعر «شیار هوا»
- ۸۴ شعر «مثل نقاشی کودکان»
- ۸۵ شعر «طاووسی آمد»
- ۸۶ شعر «گل آفتابگردان»
- ۸۶ شعر «سیمای صبح»
- ۸۷ شعر «سبز در سبز»
- ۸۸ شعر «حضور»
- ۸۸ شعر «کویری»
- ۸۹ شعر «جامه بامدادی»
- ۸۹ شعر «در سلوک صبح»
- ۹۰ شعر «پرده‌ها»
- ۹۱ شعر «در پرده امید»
- ۹۱ شعر «در حلقه هلال و گل سرخ»
- ۹۱ شعر «تالب حیرت»
- ۹۲ شعر «فنج‌ها»
- ۹۲ شعر «صبح»
- ۹۳ شعر «از چشم دیدار»
- ۹۳ شعر «آهستن»
- ۹۳ شعر «پاییز»
- ۹۴ شعر «چتر نیلوفرها»
- در رنگی در دفتر شعر «خطی ز لبتنگی» / ۹۵
- ۹۸ شعر «درین قحط سال دمشقی»
- ۹۸ شعر چهار پاره «باغ زاغان»
- ۹۹ شعر «معجزه»



۹۹	شعر «شب خارایی»
۱۰۰	شعر «کلاغ»
۱۰۲	شعر «سبزی خزه»
۱۰۲	شعر «باران پیش از رستخیز»
۱۰۴	شعر «لحظه‌ها»
۱۰۴	شعر «قرص خواب»
۱۰۶	شعر «دعای باران»
۱۰۷	شعر «در جاودانگی»
۱۰۷	شعر «کبریت‌های بی‌خطر»
۱۰۹	شعر «نوح جدید»
۱۱۰	شعر «صفیر چکاوک»
۱۱۱	شعر «خطی ز دل‌تنگی»
۱۱۲	شعر «سوره براءت»
۱۱۲	شعر «بوتیمار»
۱۱۳	شعر «گل‌های نقش کاشی»
۱۱۳	شعر «شاعر فردا»
۱۱۴	رباعی «بن‌بست»
۱۱۵	شعر «در فصل سرد اگرها»
۱۱۶	شعر «قاصدک‌ها»
۱۱۶	شعر «ساعت»
۱۱۷	غزل «مرثیه دوست»
۱۱۷	شعر «اگر مردی»
۱۱۷	شعر «از اوراد گل سرخ»
۱۱۸	شعر «مهمان نامه زمستان»
۱۲۰	شعر «در کاروان حله»
۱۲۱	شعر «کبریتی از پریدن شب تاب»
۱۲۱	غزل «سفرنامه»
۱۲۱	شعر «بوقلمون»
۱۲۱	شعر «سرود کوچک در ستایش انسان بزرگ»
۱۲۲	شعر «در گنه شادی»
۱۲۲	شعر «سیمرغ»
۱۲۴	شعر «حماسه بی قهرمان»

- ۱۲۴ شعر «قطب‌نما»
- ۱۲۵ شعر «تار عنكبوت»
- ۱۲۵ شعر «در خمِ دهلیزِ گردباد»
- ۱۲۶ شعر «هفت سالگی»
- ۱۲۷ شعر «کسوف»
- ۱۲۸ شعر «زنگِ شتر»
- ۱۲۹ شعر «غلیوآزها»
- ۱۲۹ مثنوی «ترانهٔ کیود»
- ۱۳۰ شعر «ارسالُ المثل»
- ۱۳۰ شعر «غزل کلاغ»
- ۱۳۱ شعر «پشیمان»
- ۱۳۱ دوبیتی «سیاه قلم»
- ۱۳۲ شعر «به برگِ گلِ سرخ»
- ۱۳۲ شعر «آبریزان»
- ۱۳۳ شعر «پرسش»
- درنگی در دفتر شعر «مرثیه‌های بسرو کاشمر» / ۱۳۵
- ۱۳۶ شعر «جاودان خرد»
- ۱۳۹ دربارهٔ هزارهٔ دوم آهوی کوهی
- ۱۴۰ شعر «در آمد به حصار»
- ۱۴۱ شعر «زندیق زنده»
- ۱۴۴ شعر «چراغی دیگر»
- ۱۴۴ شعر «شهر من»
- ۱۴۵ شعر «مرغانِ ابراهیم»
- ۱۴۷ شعر «چرخِ چاه»
- ۱۴۷ شعر «ساعتِ شنی»
- ۱۴۹ شعر «در جست‌وجوی نسابور»
- ۱۵۰ شعر «بَرِیَطِ سَعْدِی»
- ۱۵۲ شعر «از مَزامیرِ مانی»
- ۱۵۳ شعر «کتیبه»
- ۱۵۳ شعر «مردابِ غازیان»
- ۱۵۴ شعر «ای هرگز و همیشه»
- ۱۵۴ شعر «از میانِ روشنایی‌ها»



۱۵۶	شعر «ترانه ترانه‌ها»
۱۵۷	شعر «وزن جهان»
۱۵۸	شعر «پنجره‌های ایبانه»
۱۵۹	شعر «یادگار»
۱۵۹	شعر «نوشدارو بعد از سهراب»
۱۶۱	شعر «به یاد عارف»
۱۶۲	شعر «زن نیشابور»
۱۶۴	شعر «پُلِ خواجو»
۱۶۴	شعر «مویه زال»
۱۶۶	شعر «در هجوم خاموشی»
۱۶۷	شعر «به طیان ژاژ خای»

غزل‌های دکتر محمدرضا شفیعی کدکنی / ۱۶۹

۱۷۱	غزل «بر خاک و خار و خار»
۱۷۱	غزل «کمینگاه جنون»
۱۷۲	غزل «همت بلند»
۱۷۲	غزل «زمزمه‌ها»
۱۷۳	غزل «برکه»
۱۷۳	غزل شماره ۲
۱۷۴	غزل «آینه بخت»
۱۷۴	غزل «در آستان عشق»
۱۷۵	غزل «خضر راه»
۱۷۶	غزل «پاکبازی شبنم»
۱۷۶	غزل «اشک زبان بسته»
۱۷۷	غزل «راه باطل»
۱۷۷	غزلی دیگر
۱۷۷	غزل «قصه خورشید و گل»
۱۷۸	غزل «سوخته خرمن»
۱۷۹	غزلی دیگر
۱۷۹	غزلی دیگر
۱۷۹	غزلی «مردی ست می سراید»
۱۸۰	غزل «پس از من»
۱۸۰	غزل «گل‌های شوق»

- ۱۸۱ غزل «تحمّل خار»
- ۱۸۱ غزل «آرزو»
- ۱۸۲ غزل «بیابان طلب»
- ۱۸۲ غزل «سوی شکسته»
- ۱۸۳ غزل «بوسه باران»
- ۱۸۴ غزل «در بر رخم میند»
- ۱۸۴ غزل «همچو شبنم»
- ۱۸۵ غزل «مپسند...»
- ۱۸۵ غزل «شرمنده برق»
- ۱۸۶ غزل «یک مژه خفتن»
- ۱۸۶ غزل «گل های نگاه»
- ۱۸۷ غزل «روزن قفس»
- ۱۸۷ غزل «پیغام»
- ۱۸۸ غزل «معراج فنا»
- ۱۸۸ غزل «در سوگ آن عصاره طوفان»
- ۱۸۸ غزل «سفرنامه»
- ۱۸۹ غزلی دیگر
- ۱۹۰ غزل «تو مرو»
- ۱۹۰ غزل «مرثیه دوست»
- ۱۹۱ غزل «سپیده آینه ها»
- ۱۹۱ غزل «شهادتگاه شوق»
- ۱۹۲ غزل «مشکل عقل»
- ۱۹۲ غزل «از مرثیه های سرو کاشمر»
- ۱۹۳ غزل «آه شبانه»
- ۱۹۴ غزل «گر می افسانه»
- ۱۹۵ غزل «ای هرگز و همیشه!»



پیش درآمد

شعر معاصر با نام بلند نیما یوشیج جان گرفت و به بار و بر نشست و بعد با نام و آثار چهرگانی چونان احمد شاملو، مهدی اخوان ثالث، سیاوش کسرای، گلچین گیلانی، محمدحسین شهریار، مهدی حمیدی شیرازی، سهراب سپهری، هوشنگ ابتهاج، سیمین بهبهانی، فروغ فرخزاد، محمد زهری، نادر نادرپور، مفتون امینی، نصرت رحمانی، دکتر پرویز ناتل خانلری و...، یعنی مجموعاً کسانی که نواندیش هستند، به بار و بر بیشتری رو آورد. بعدها کسانی چونان فریدون مشیری و محمدرضا شفیعی کدکنی و چند قلم‌انداز و شاعر دیگر هم کم‌کم کَمک و رفته رفته در چند محله بسیار دورتر به این کاروان ضمیمه شدند. ضمیمه و ملحقاتی نه نزدیک، اما آن سوتر.

این چهرگان نوپرداز، پس از صف نوآمدگان عصر مشروطه یعنی صبا، ایرج میرزا، عارف قزوینی، فرخی یزدی، میرزاده عشقی، محمدتقی بهار، رهی معیری، پژمان بختیاری، تقی رفعت، نشاط، سحاب، مجمر، وصال، شهاب، فروغی، سروش، قآنی، نیما، محمودخان ملک‌الشعرا، قره‌العین، شبانی، سید اشرف‌الدین قزوینی (نسیم شمال)، علی‌اکبر دهخدا، ادیب‌الممالک فراهانی، ادیب پیشاوری، ادیب نیشابوری، لاهوتی، وحید، غنی‌زاده، نظام وفا و... پدید آمده‌اند. هریک از صف‌ها و گروه‌ها در وقت‌ها و هنگامه‌هایی رخ نموده‌اند که متناسب رخدادها و حوادث و اوضاع اجتماعی و سیاسی خود بوده و به شمار می‌آمده‌اند.

اکنون استاد هوشنگ ابتهاج «ه. ا. سایه» و دکتر محمدرضا شفیعی کدکنی مانده‌اند. دو چهره‌ای که عمرهاشان از مرز ۷۵ سال هم گذشته، و البته استاد ابتهاج، الحمدلله یک سده زندگی را کاملاً و اختصاصاً تجربه کرده و پشت سر می‌گذارد. در این میان، استاد دکتر محمدرضا شفیعی کدکنی متخلص به «م. سرشک»، از باقیات صالحات صف‌های پسین و ملحقات است. شفیعی کدکنی در دانشگاه تهران در مقاطع علمی دوره‌های لیسانس (کارشناسی)، کارشناسی ارشد (فوق‌لیسانس) و دکتری (ph.d) استاد ما بوده، و بر گردن نازک

و باریک‌مان، حقوقی فراوان دارد.

روزگاری زیاد را با حضرت استادی گذرانده، دمخور بوده و به قول ما ایرانی‌ها، حال کرده‌ایم؛ شعر خوانده‌ایم، نقد کرده‌ایم، با هم بر خورد کرده‌ایم و در چالش و سگالش‌ها با هم بوده‌ایم.

با همه این مسائل، باز دوستش داریم و خاطر خواه او هستیم. یک بار هم با مادر بچه‌هایم (مادر نیما و بیدل و رهی)، شامگاهانه و عصرانه‌ای با ایشان و در خانه‌شان گذرانیدیم؛ روزگاری که تازه ازدواج کرده و مرد خانه شده بودیم و در روزنامه اطلاعات کار می‌کردیم. هم او در صدور شناسنامه بیدل - پسر وسطی و شیطان و شلوغ ما - از اداره ثبت احوال همراه و کمک کار من بود؛ چون اداره ثبت و سجل احوال، از دادن سجل یا به قول امروزی‌ها شناسنامه با نام «بیدل» مخالف می‌کرد، و می‌گفتند که این قشنگ و قابل قبول نیست، و من دیوان شعر بیدل دهلوی را در دست داشتم که بار سوم حضور من در میدان حسن آباد (اداره مرکزی اداره ثبت احوال) با حضور دکتر شفیعی کدکنی بود.

دکتر شفیعی دیوان بیدل دهلوی را از دستم گرفت و محکم زد و انداخت روی میز رئیس ثبت احوال و گفت، این جوان یک چهره ادبی و شاعری است عزیز؛ نباید برای نام‌گذاری روی فرزندش هی ادله بیاورد و منبع و مأخذ ارائه کند. بالاخره اداره ثبت احوال قبول کرد و ما برای نخستین بار در تاریخ و در عصر انقلاب اسلامی، نام بیدل را روی پسرمان گذاشته و گام ادبی را برداشتیم.

من برای استاد دکتر شفیعی کدکنی احترامی خاص قائلم، اما در شناختن و نقد آثارش، کمی یا بیشتر از باندبازی و دروغ‌گویی و یکسونگری و خودخواهی و افراط و تفریط و پارتی‌بازی و هر اندیشه منفی دست کشیده و کوشیده‌ام وظیفه شاگردی و معلمی را ایفا کنم.

چند نکته درباره این کتاب

- در این کتاب کوشیده‌ایم فقط و فقط و بیشتر به جنبه شعر و شاعری دکتر شفیعی کدکنی پردازیم، و از نقد و تحلیل ترجمه و عقاید شخصی و... ایشان پرهیزیم، اگرچه در شناختنامه، کمی به موضوعات زندگی ایشان هم سری زده‌ایم و گلچینی کرده‌ایم.
- نقد ادبی و شناختنامه به منزله زیرآب زدن و رسوا کردن و نان بریدن و بی‌احترامی و بی‌ادبی نیست.



- قصد ما همواره شناساندن جایگاه شاعری استادمان دکتر محمدرضا شفیعی کدکنی است.
- تحلیل آثار و جایگاه شاعری شفیعی کدکنی از نگاه منظر و منزلت علمی است، نه هیچ انگیزه‌ای دیگر.



پیشکش



حسن کیانیان (مدیر محترم نشر چشمه)

علی زواری (مدیر محترم نشر زواری)

استاد مؤلف (مدیر محترم نشر شهرستان ادب)

مهندس سید حسین عالیپوری (مدیر محترم انتشارات سفیر اردمال)

... و با عرض ادب و احترام به پیشگاه

دکتر حسین قرایی (معلم همیشه)

دکتر محمدرضا مهدیزاده (شاعر و استاد دانشگاه و روزنامه نگار)

دکتر مادی سعیدی کیاسری (استاد مینما)



خراسان، یاب بهترست که بگویم «نشابور»،
زادگاه و شهر آرمانی، همان اتوپیا، و غوغای
درون دکتر محمدرضا شفیعی کدکنی است؛
چونان شهرهای آرمانی سهراب سپهری و
منطق الطیر عطار و آثار نظامی گنجوی و...

میلاَدِ صَبیح

ای شبِ وحشی که در شکافت
 می شکفتد ییشه های بیدار!
 هندسه کاینات، مسخ است
 در تو به دیدار و هم شنیدار
 در تو گذر دارد، ار چه مجروح
 روح بهار از رگ سپیدار
 وز شریان تو لخته لخته
 سکر سحر می شود پدیدار
 شادا آن دم که در تو یابم
 روزنه ای از برای دیدار